

Namn på presentatören/presentatörerna samt kontaktuppgifter

Tobias Samuelsson & Carl-Johan Svensson

Högskolan för lärande och kommunikation

Box 1026

551 11 Jönköping

Tobias.Samuelsson@ju.se

Titel

Professor & Universitetslektor

Organisation/huvudman

Högskolan för lärande och kommunikation/Jönköping University

Titel på konferensbidraget

Skolans historieundervisning möter en kommersiell temapark - Underhållning och utbildning på High Chaparral

Kort bakgrund (ange om projektet finansieras med externa forsknings- eller utvecklingsmedel, exempelvis inom ULF)

Projektet har finansierats med medel från Riksantikvarieämbetet och Stiftelsen Lars Hiertas Minne

Syfte

I projektet har mötet mellan skola och temapark stått i fokus. Syftet med studien har varit att undersöka hur den kommersiella västerntemaparken High Chaparral, inriktad på förmedling av historia och kulturarv, används av skolor, med styrdokument som grund för verksamheten, och hur skolelever i årskurs 4–6 som besöker temaparken inom ramen för sin skolgång relaterar till historien i detta möte.

Metod/genomförande

I projektet som helhet har vi använt ett etnografiskt anslag där vi för att teckna en bild kombinerar material från fältanteckningar från deltagande observationer, intervjuer med företrädare för parken samt parkens marknadsföringsmaterial och dagstidningsmaterial som rapporterar om parken och dess verksamhet.

Resultat

Resultaten från projektet ”High Chaparral, historiekommunikation och formell/informell utbildning” pekar på såväl utmaningar som möjligheter i samarbetet mellan skola och historiekommunicerande edutainmentinstitutioner. Relationen till historien odlas på många samhällseliga arenor. I studien står västerntemaparken High Chaparral i fokus.

Parken har traditionellt erbjudit underhållning men har, särskilt sedan 2013 och framåt, tagit aktiva steg mot att bredda sig genom att arbeta efter ledorden *lärande*, *äkthet* och *delaktighet*. Som del av satsningen erbjuder parken numera särskilda upplägg för skolor som besöker parken, där tanken är att lek och lärande ska gå hand i hand. Satsningarna har primärt riktats mot årskurserna 4–6.

I temaparken blandas inslag av fakta och fiktion. Historisk faktainformation om 1870-talets USA erbjuds framförallt genom informationsskyltar, men förekommer också i vissa aktiviteter. Barnens förkunskaper om tidsperioden framstår dock generellt vara grunda, vilket delvis kan förklaras med att skolans styrdokument för årskurserna 4–6 inte omfattar parkens tematik. Skolans styrdokument för ämnet historia omnämner utöver faktakunskaper även färdigheter. Parkens aktiviteter förefaller dock inte heller anknyta till de delar av styrdokumentet som kretsar kring historiska färdigheter, vilka syftar till att utveckla verktyg för historiskt tänkande. Parkens förståelse av vad historiska färdigheter är tycks primärt vara inriktad på att barnen själva ska få pröva aktiviteter relaterade till den tidsepok temaparken speglar. Även om *lärande* är ett ledord för temaparkens ledning verkar begreppet vara fyllt med en egen förståelse av vad detta begrepp innebär. Länkningen till skolans styrdokument har i dessa delar stor utvecklingspotential.

De föreställningar om tidsepoken som de besökande barnen både relaterar till och tar med sig från parken bygger på populärkulturens bilder av Vilda Västern; sådana som förekommer i till exempel västernfilmer, tv-serier, tecknade serietidningar eller datorspel. Under studiens gång har temaparkens ledord *äkthet* därför kommit att framträda som viktigt att också studera för att få en mer fullödig bild av hur barnen relaterar till historien i mötet mellan skola och temapark. Studien visar att barnen primärt knyter an till det de känner till sedan tidigare, vilket har visat sig vara just populärkulturens bilder av tidsepoken. Det tycks också vara denna typ av *konstruktiv autenticitet*, där betraktaren är en aktiv part i värderingen av autenticiteten, som parken primärt är inriktad på att underblåsa i sitt arbete med ledordet *äkthet*. *Objektiv autenticitet*, där autenticiteten istället fastställs av expertis, tycks i hög grad vara frånvarande.

Detta betyder inte att barnen inte lär sig något vid ett besök i parken. Barnen uppvisar stor entusiasm för parkens tematik. Barnen relaterar också till historien genom att länka det de upplever till sina tidigare erfarenheter. Slående i studien är dock hur lärandet i en historisk temapark som High Chaparral inte enbart kretsar kring historia. Flera möjligheter till andra former av lärande, bortom historieämnet, förekommer. Såväl lärande kring engelska språket, fysik och idrott har noterats. Ett besök hos en aktör som spontant kan ses som strikt historierelaterad, kan i själva verket generera ett snarast ämnesöverskridande lärande.

Analys/diskussion/reflektion

Kontakter mellan skolan och kulturarvsarenor är viktiga. Skolelever utgör till exempel en väsentlig del av besökarna vid landets museer. Många skolor har dock även kontakt med andra kulturarvsetablissemang och då inte minst mer kommersiella aktörer. Tidigare forskning, i den mån den alls genomförts, har ofta haft fokus på äldre barn och/eller mer

formella kulturarvsmiljöer. I denna mening är den föreliggande studien nydanande och ger en mer fullödlig bild av barns möten med kulturarvssektorn.

En viktig lärdom från föreliggande projekt rör betydelsen av att kulturarvsetablissemang tar fasta på innehållet i skolans styrdokument när de utformar och erbjuder utbildningsprogram riktade till skolor och elever. Studien visar hur temaparkens/kulturarvsproducentens egen förståelse av begrepp som exempelvis "historiska färdigheter" lätt letar sig in i verksamheten, när ett närmande till styrdokumentens intentioner sannolikt hade ökat attraktiviteten och möjligheterna till lärande i linje med undervisningens övriga inriktning. Att utforma verksamheten efter styrdokumentens intentioner kan tänkas öka skolors vilja och möjligheter att genomföra besök och också ge bättre effekter även när det kommer till vad de besökande barnen i förlängningen lär sig.

Studien belyser relationerna och mötet mellan lärande i formella skolmiljöer och det i edutainmentinstitutioner. Utöver de aspekter som rör hur en edutainmentinstitution kan arbeta för att närma sig skolan vill vi även betona vad mer traditionell historieundervisning, i till exempel skola, kan lära av en kommersiell historiekommunicerande arena som High Chaparral. På High Chaparral finns inslag av historisk autenticitet med möjlighet att träffa en "riktig cowboy" och amerikanska urinvånare från kanadensiska stammar. Besökarnas möten med Zorro och Lucky Luke framstår mer vara baserad på en mytologiserad föreställning om vilda västern. Besökaren ställs inför ett historiekulturellt smörgåsbord och blir också en del av den historiekulturella fiktionen genom egna västernattribut. Allt detta väcker frågor om vad det är som förmedlas (urvalsfrågor) och vad värdet egentligen blir av det som förmedlas (när fakta blandas med fiktion), vilken historia lär sig de besökande barnen. I vår studie lyfter vi fram förbättringsområden där parken skulle kunna förändra för att hamna mer i samklang med skolans läroplan. Vi diskuterar även hur parken skulle kunna utveckla och använda sin existerande presentation, sitt urval och sin blandning av fakta och fiktion, som del i parkens program. Denna typ av presentation skulle kunna vara av värde för besökande skolbarn och skulle i förlängningen kunna öka skolors intresse för ett besök.

Vår forskning pekar dock inte enbart på sätt temaparken kan förändra och förbättra sig. Det finns sannolikt även saker mer traditionell historieundervisning kan lära av High Chaparral. Edutainmentetablissemang är, har forskning från bland annat science centers pekat på, framgångsrika när det kommer till att entusiasmera besökare. Som den tidigare forskningen pekat på får besökare möjligen inte alltid med sig så många faktakunskaper och sluter inte alltid an till verksamhetens intentioner, men de avslutar besöken med en vilja att komma tillbaka och inte sällan med en önskan att lära sig mer. På ett liknande sätt finns det indikationer i vårt material på att besök på High Chaparral kan skapa intresse för mer historia. Edutainmentetablissemang har stor erfarenhet av att levandegöra undervisningsmaterial och delar av detta kan vara av värde även för mer traditionella historieförmedlare för att hitta vägar kring att förbättra sin undervisning. Studiens resultat bidrar således till diskussionen om vad skol- och edutainmentarenan har att lära av varandra.